

Відгук

офіційного опонента Прохорова Володимира Федоровича
на дисертаційну роботу **Олійник Лідії Володимирівни**
«Синонімія в німецькомовному молодіжному слензі».

– Київ, 2016 – 227 с.,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Дисертацію Л.В. Олійник присвячено актуальній проблемі – дослідженню особливостей функціонування німецькомовного молодіжного соціолекту та специфіці семантичної адаптації англomовних запозичень у підсистемі молодіжного сленгу. Авторка ретельно розглянула проблему на матеріалі сленгового прошарку сучасної німецької мови. Було проведено структурно-семантичний аналіз та надана характеристика синонімічного лексичного матеріалу.

Важливість дослідження Л.В. Олійник зумовлюється як загальною тенденцією сучасних лінгвістичних студій до висвітлення мовних інновацій, так і конкретною необхідністю виявлення мовно-пізнавальної специфіки соціолектів та місцем молодіжного сленгу в системі форм сучасної німецької мови з урахуванням емоційного, оцінного потенціалу лексики, яка в них використовується.

Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці, духовній культурі, тому й сленг як один з її складників надзвичайно швидко зазнає змін. Так, сленг молоді 50–60-х рр. фактично не зрозумілий сучасному молодому поколінню. Сленг кожної історичної епохи відображає ознаки часу. Безсумнівно, молодіжний сленг у мовленні та у періодичних виданнях випереджає словники і дає змогу детальніше вивчати мову конкретного часового простору. Слід підкреслити, що дослідниця аналізувала тлумачні та перекладні словники із часовим інтервалом близько 25 років. Отже, за таких умов **актуальність** дослідження не підлягає жодному сумніву.

Дисертаційна праця спрямована на з'ясування лінгвістичної структури сленгізмів, джерел поповнення сленгового корпусу, на визначення специфіки

метафоричного переносу значення в молодіжному слензі та виявлення найпродуктивніших словотворчих моделей в межах німецькомовного молодіжного соціолекту.

Комплексний підхід до проблеми дозволяє виявити специфіку та умови соціальної детермінації «узусу» сленгових одиниць у молодіжному соціолекті. Цілком логічно, що зазначене слугує підґрунтям для висновків авторки про симбіоз ядра та периферії лексичної системи, контамінацію стандарту та ненормативного прошарку.

Комплексне дослідження механізмів та чинників інкорпорації синонімічних зв'язків сленгізмів, специфіка системної організації та трансформація значень англіцизмів при їх входженні в німецькомовний сленг і складає наукову **новизну** роботи. Зазначені здобутки свідчать, тим самим, про особистий внесок дисертантки в лінгвістичну науку.

Необхідно відзначити і теоретичну цінність дослідження, яке ми бачимо в поглибленні теорії соціодетермінованості мовного знака і вважаємо певним внеском у коло сучасних досягнень соціолінгвістики, компаративістики, лексикології.

Досить значним є прикладний потенціал положень та результатів дослідження Л.В. Олійник. Наголосимо на тому, що крім їх використання у нормативних курсах підготовки філологів та перекладачів, вони складають солідну базу для цілої низки ергономічно орієнтованих спецкурсів (мова реклами, політики тощо).

Зосередившись на комунікативних аспектах і соціодискурсивних ракурсах німецькомовних іменників та дієслів молодіжного соціолекту, авторка визначила особливості їх дериваційних та синонімічних зв'язків, встановила шляхи синтагматичних кореляцій, розробила власну таксономію образних значень досліджуваних лексичних одиниць.

Головну **мету** роботи реалізовано за допомогою розв'язання окреслених дослідницьких **завдань** разом з вирішенням цілої низки похідних проблем. Здійснено комплексне дослідження німецькомовного молодіжного

соціолекту з погляду семантики їх парадигматичних відношень і синтагматичних зв'язків, вивчено ступені образності цієї лексико-семантичної групи, уточнено їх місце в мовній картині світу.

Достовірність отриманих результатів зумовлена, насамперед, обсягом матеріалу дослідження: він складається з 3255 лексичних одиниць, відібраних із 75 лексикографічних джерел та сучасних німецькомовних текстів. Не викликають сумніву методи дослідження. Методика і методологія проведеного аналізу так само забезпечують достовірність отриманих результатів та ґрунтовність висновків.

Дослідження Л.В. Олійник можна схарактеризувати досить високим науковим рівнем, значним обсягом використаного наукового й фактологічного матеріалу, численних фонових джерел, що охоплюють історіографію питання і широкий контекст його інтерпретації фахівцями різних наук і напрямків, вдалим поєднанням мовно-теоретичних концепцій і позатекстової інформації.

Структуру роботи побудовано досить логічно й по-філософському осмислено, про що свідчать також і назви розділів. Усе це разом створює враження ґрунтовності й глобальності охоплення досліджуваного матеріалу.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади дослідження німецькомовного молодіжного сленгу» – авторка досліджує основну проблематику подальшої розвідки. Тут дисертантка демонструє широкий кругозір в питаннях соціолінгвістики, теорії лексичної синонімії та особливостей мовної комунікації.

Другий розділ дисертації – «Семантична характеристика шляхів поповнення синонімічних засобів молодіжного сленгу» – структурно формується двома підрозділами, які присвячені дослідженню метафоризації споконвічної лексики та англійськомовних запозичень, як засобів розвитку сленгових системних структур. Дисертантка органічно поєднує блискуче вміння сполучати теорію з вивченням якісного емпіричного матеріалу.

У третьому розділі – «Специфіка синонімічного зв'язку між

лексичними одиницями німецькомовного молодіжного сленгу» – у поле зору Л.В.Олійник потрапляють питання семантики та структури, (включаючи структурно-словотворчі потенції) сленгових синонімічних рядів і функціональна специфіка аналізованої лексики. Слід підкреслити, що й тут в цілому використовується якісний фактичний матеріал, на прикладі якого дисертантка демонструє тонке мовне чуття та вправно оперує теоретичними положеннями.

Запропоновану до розгляду дисертацію можна кваліфікувати як багатопланове дослідження, яке відповідає сучасному рівню наукових знань та інтересів лінгвістів. Разом з тим, складність завдань, що стоять перед розвідками такого рівня, не може не викликати питань (хоча б дискусійних або рекомендаційних).

Так, деякий дисонанс відзначається в назві підрозділу 1.2. (с. 26-34) «Термінологічний статус поняття молодіжного сленгу». Поняття не може мати термінологічного статусу, його може мати явище. Тому в тексті дисертації на с. 26 правильно зауважено: «Щодо термінологічного та поняттєвого статусу зазначеного мовного явища не існує однастайності поглядів дослідників».

Використання дисертанткою фактичного матеріалу має свої позитивні сторони й певні недогляди. Позитивним є те, що в презентації окремих конститuentів синонімічних рядів у другому розділі Л.В.Олійник дає словникове декодування значення метафоризованих і запозичених сленгізмів (напр. с. 70; 85; 130 etc.). Проте, ілюструючи теоретичне викладення текстовими фрагментами в розділі 3, вона не надає ні належної інтерпретації, ні перекладу (напр. с. 128). Це, звичайно, вимагає від читача високої компетентності в сфері сленгізмів, що не завжди відзначається серед широкого кола лінгвістів інших спеціальностей.

В описі сленгової синонімії авторці варто було б використати теорію родо-видової синонімії, яка фактично ілюстрована на с. 74 та ін. Ця теорія дає трохи інше уявлення про синонімічні ряди і цілком відповідає наведеним

дисертанткою функції уточнення (підрозділ 3.1.2.). Особливо наочно останнє проявляється в прикладі на с. 126: „Und wie das Baby 15 war...“ (далі по тексту).

На с. 157 та інших дисертантка вживає термін «словотвірна синонімія», наводячи приклади *reinschütten*, *schütten*, *sich zuschütten* та ін. У теорії системних відносин лексики це явище більш відомо, як «віддзеркалена синонімія» (див. Тихонов А.Н., Пардаев А.С. Роль гнезд однокоренных слов в системной организации русской лексики: Отраженная синонимия; отраженная омонимия; отраженная антонимия. – Ташкент : Фан, 1989. – 141 с.).

Звертаючись до теорії синонімії (с. 46-50), авторка торкається принципів загальної організації системності лексики, правомірно апелюючи до тріади «тематична група – тематичний ряд – синонімічний ряд». Проте у практичній частині праці виявляється неповне, на нашу думку, розкриття деяких питань, пов'язаних з упорядкуванням сленгового синонімічного ланцюжка. Тому виникає питання: чи можливо в межах такого лексичного угруповання виокремити домінанту, не звертаючись до коментаря на основі нормативної мовної лексеми?

При розв'язанні загальної проблеми Л.В.Олійник звертається до широкого кола теоретичних джерел, у тому числі іноземних. Зрозуміло, неможливо охопити усі теоретичні дослідження в галузі синонімії. Однак існують такі публікації, які можна б настійно рекомендувати молодим дослідникам. До числа таких в перспективі на подальші розвідки ми пропонуємо дисертацію Г.-Ю.Гримма (Grimm H.-J. Untersuchungen zu Synonymie und Synonymität durch Wortbildung im neueren Deutsch. Ein Beitrag zur Theorie der deutschen Synonymik, dargestellt an Beispielen aus dem Bereich des Substantivs: Diss.B – Leipzig, 1970. – 510 S.).

Висловлені рекомендації жодним чином не знижують загальної наукової цінності дисертації.

Автореферат повністю відображає зміст і головні поняття

дисертаційної праці. Слід підкреслити, що в теоретичному та практичному аспектах дослідження пройшло гарну апробацію: 11 публікацій різного рівня.

Представлене до захисту дисертаційне дослідження **Олійник Лідії Володимирівни** «Синонімія в німецькомовному молодіжному слензі» характеризується науковою новизною, обґрунтованістю основних положень, фаховим аналізом матеріалу та **відповідає** п. 9, 10 положення «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., за спеціальністю 10.02.04 – германські мови, а її авторка **заслуговує** на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук.

О ф і ц і й н и й о п о н е н т :

кандидат філологічних наук,
доцент, професор кафедри німецької
філології і перекладу
Запорізького національного університету

В.Ф. Прохоров

П і д п и с з а с в і д ч е н н я

Вчений секретар Запорізького
національного університету

В.П. Снежко